
"K. Marks, F. Engels, W. I. Lenin o naukie i technice", A. G. Jegorow, S. R. Mikulińskij, M. P. Mczedłow, Moskwa 1985 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 31/3-4, 899-900

1986

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

**Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.**

Louis H. Blom: *The Tjasker Windmill*. Bibliotheca Molinologica T.I.M.S. 1975, 21 ss. + 20 ilustr.

Publikacja, która ukazała się w Holandii jako wydawnictwo powielane, poświęcona jest urządzeniom opartym na śrubie Archimedesesa (były w użyciu jeszcze w czasach rzymskich, napędzane ręcznie), służącym podnoszeniu wody z poziomu niższego na wyższy. Urządzenia te, napędzane wiatrakami, są stosowane w Holandii. Obecnie istnieje i pracuje jeszcze dziewięć takich urządzeń, stosowanych tu już od XVI wieku. Śruba umieszczona jest w drewnianym cylindrze z klepek.

P. S. Jarvis: *Stability in Windmills and the Sunk Post Mill*. Bibliotheca Molinologica T.I.M.S. 1982, 74 ss. + 27 ilustr. + tabele.

Autor zajmuje się statecznością wiatraków. Omówione są poszczególne przypadki właściwej stabilności urządzeń w zależności od siły wiejącego wiatru.

Hugo Brunner, J. Kenneth-Major: *Water Raising by Animal Power*. Reading 1972, 46 ss. + 16 ilustr.

Wzmiankowana książeczka ukazała się najpierw jako artykuł w „Industrial Archaeology, the Journal of the History of Industry and Technology” (t. 9: 1972 nr 2). Przedstawiono tu krótko zagadnienie podnoszenia wody dzięki sile zwierzęcej oraz ludzkiej (koła, maneże, kieraty). Publikacja zawiera wykaz tego rodzaju urządzeń, znajdujących się na terenie Wielkiej Brytanii. Jest ich wiele. Ciekawe fotografie i rysunki uzupełniają tekst.

T. Lindsay Baker: *A Fidel Guide to American Windmills*. University of Oklahoma Press 1985. 528 ss. + 376 ilustr.

Książka zajmuje się wiatrakami amerykańskimi, używanymi przeważnie do napędu pomp wodnych. Jest ogólną historią wiatraków w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej i swego rodzaju przewodnikiem, wskazującym jak wiele tych urządzeń jest dotąd czynnych.

Brian Flint: *Windmills of East Anglia*. Ipswich 1971, 16 ss. + 13 ilustr. + mapa.

Autor opisał wiatraki wschodniej Anglii, podając jednocześnie ich wykaz i mapkę miejscowości, w których się znajdują. Pozycja obejmuje prowincje: Norfolk, Cambs, Suffolk, Essex. Piękne kolorowe zdjęcia przedstawiają niektóre z tych obiektów.

Henryk Jost
(Zakopane)

KSIAŻKI WYDANE PRZEZ INSTYTUT HISTORII PRZYRODOZNAWSTWA I TECHNIKI AKADEMII NAUK ZSRR W 1985 R. *

K. Marks, F. Engels, W. I. Lenin o nauce i technice. Otw. ried. A. G. Jegorow, S. R. Mikuliński, M. P. Mczedłow. Moskwa Izdatielstwo „Nauka” 1000 ss.

* W związku ze zobowiązaniami — podjętymi na międzynarodowym spotkaniu w Berlinie w 1982 r. przez redaktorów naczelnych czasopism z historii nauki i techniki — drukujemy informację o publikacjach Instytutu Historii Przyrodoznawstwa i Techniki AN ZSRR, nadesłaną przez Redakcję „Woprosow istorii jestiestwoznaniya i techniki”.

W książce są zebrane, usystematyzowane, opatrzone komentarzem i informacyjnym aparatem fragmenty z różnych prac K. Marksa, F. Engelsa i W. I. Lenina dotyczące nauki i techniki. W rezultacie czytelnik przekonuje się, że K. Marks, F. Engels i W. I. Lenin nie tylko wysoko oceniali rolę nauki i techniki, wypowiedzieli interesujące myśli na ten temat, lecz także stworzyli całościową koncepcję rozwoju nauki i techniki oraz ich roli w życiu społeczeństwa.

Osnovy naukowiedienija. Rukowoditel awtorskowo kolektiwa i otw. ried. S. R. Mikulinskij. Moskwa Izdatielstwo „Nauka” 431 ss.

W tej międzynarodowej, wspólnej pracy — przygotowanej przez uczonych ZSRR, Bułgarii, Węgier, NRD, Polski i Czechosłowacji — podjęto pierwszą w światowej literaturze próbę syntetycznego wykładu podstaw nowej gałęzi wiedzy, która rozwinęła się w połowie naszego wieku i nazywa się po angielsku „Science of Science”, po niemiecku zaś „Wissenschaftswissenschaft”. Celem tej pracy jest zgłębienie struktury i zasad funkcjonowania nauki jako specyficznej formy społecznej działalności, której zadaniem jest zaspokojenie społecznego zapotrzebowania na wiedzę naukową. Autorzy traktują naukoznawstwo jako naukę formułującą specyficzne, kompleksowe podejście do badań nad fenomenem nauki. W książce rozpatrywane są: przedmiot, metody i zadania naukoznawstwa, jego historia, specyfika i struktura pracy naukowej, problemy analizy potencjału naukowego, planowania, organizacji i kierowania działalnością naukową.

B. M. Kiedrow, A. P. Ogurcow: *Marksistskaja koncepcja istorii jestiestwoznania. Pierwaja czetwiert' XX wieka*. Moskwa Izdatielstwo „Nauka” 308 ss.

W pracy tej główny nacisk położono na teoretyczne i metodologiczne znaczenie dzieł W. I. Lenina, leninowską analizę naukowej rewolucji, gnoseologiczne i socjologiczne problemy rozwoju nauki, roli nauki w postępie techniki i w społeczeństwie. Wyjaśniona jest tu także leninowska krytyka różnych burżuazyjnych koncepcji filozofii nauki. Wiele uwagi poświęcono ukazaniu wkładu radzieckich i zagranicznych marksistów w historiografię nauki.

W. P. Wizgin: *Jedinyje tieorii pola w pierwoj trieti XX wieka*. Moskwa Izdatielstwo „Nauka” 303 ss.

W monografii omawia się dzieje prób stworzenia jednolitej geometrycznej teorii pola. Dokładnie analizuje się teorie Gilberta, Weyla, Kaluzy-Kleina, Eddingtona, a także teorię Einsteina. Wobec obserwowanego obecnie odrodzenia się programu jednolitej teorii pola szczególnie aktualne jest przebadanie prób utworzenia jednolitej teorii w latach 1910—1930.

G. M. Idlis: *Rewolucyi w astronomii, fizikie i kosmologii*. Moskwa Izdatielstwo „Nauka” 232 ss.

Autor opisuje tu cztery wielkie przyrodoznawcze rewolucje — arystotelesowską, newtonowską, einsteinowską i po-einsteinowską, które miały miejsce w astronomii, fizyce i kosmologii. Zamieszczono również analizę charakteru rewolucyjnych